

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

อิตตา หรือ ตัวตน ในภาษาอื่น ๆ ที่เป็นที่มาของปรัชญาตะวันตกที่สำคัญ ก็คือ **Eentrikon** ในภาษากรีก ซึ่งตรงกับภาษาละตินว่า **Ego** และแปลว่า **Self** ในภาษาอังกฤษนั่นเอง

ตัวตนโดยทั่ว ๆ ไปนั้น มีความหมายที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ตัวตนหมายถึงศูนย์กลางของความเปลี่ยนแปลง หรือ การแปรสภาพ และเป็นหลักแห่งความคงเดิม

๒. ตัวตนหมายถึงศูนย์รวมของคุณสมบัติทั้งหลายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๓. ตัวตนหมายถึงสิ่งที่มีอยู่โดยตัวของมันเอง ไม่ได้กำเนิดมาจากอะไร แต่มีอยู่และเป็นมาอย่างนั้นโดยตัวของมันเอง ตัวตนนี้ไม่เปลี่ยนแปลงและมีบุรณภาพ (Absolute) ในตัวของมันเอง ไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสิ่งใด

ปรัชญาตะวันออกที่ให้ความสนใจในเรื่องตัวตนเป็นอย่างมาก คือ ปรัชญาอินเดีย ตัวตนในปรัชญาอินเดียเรียกกันหลายอย่าง เช่น "อหังการ" เป็นภาษาบาลี ที่นิยมใช้กันในทางจริยธรรมหรือศาสนา "อาत्मัน" ก็เป็นคำที่นิยมเรียกแทนตัวตน แต่คำที่เรียกใช้โดยทั่วไปในภาษาไทย คือคำว่า "อิตตา" ซึ่งเป็นคำภาษาบาลี

อิตตาหรือตัวตน เป็นปัญหาสำคัญมากปัญหาหนึ่งในปรัชญาอินเดีย ทรรศนะเรื่องอิตตาหรือตัวตนได้มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในปรัชญาทุกระบบของอินเดีย และมากกว่าปรัชญาของย่านอื่น ๆ มีทั้งทรรศนะที่ยอมรับในความมีอยู่ของอิตตา หรือ ตัวตน และทรรศนะที่ปฏิเสธ

ปรัชญาอินเดียเป็นปรัชญาชีวิต คือ ถือว่าแนวความคิดทางปรัชญาที่มีสาระอยู่ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปสู่คุณ-การณที่ดียิ่งไว้อย่างดีที่สุดได้ และปรัชญาอินเดียเกิดขึ้นจากความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อสภาพ

ที่เป็นอยู่ของชีวิต เห็นว่าชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ จึงพยายามแสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ให้ได้โดยเด็ดขาด ปรัชญาอินเดียนจึงมองทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก รอบตัว และทั้งสำรวจตนเองด้วย จากการมองทั้งโลกภายนอกและตนเองก็ยอมรับว่ามี "ตัวร่วม" ที่น่าสนใจ คือ ความไม่แน่นอนของสิ่งต่าง ๆ สรรพสิ่งรอบตัวรวมทั้งตัวเราเองมีความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอทุกขณะจิต ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่จริงแท้ ดังนั้นจึงน่าจะมีสิ่งซึ่งจริงแท้ ไม่แปรเปลี่ยนเป็นสิ่งที่เที่ยง เป็นสิ่งที่ เป็นศูนย์กลาง เป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง พระผู้เป็นเจ้าของได้รับการยอมรับนับถือว่า ทรงอิทธิพลต่อความเป็นไปในโลก ทรรศนะ ๒ ประการ ดังกล่าวนี เป็นต้นกำเนิด หรือที่มาของปัญหา เรื่องอศัตตาหรือตัวตนในปรัชญาอินเดียน

ปรัชญาเมธีของอินเดียน สนใจคนคว่ำและให้ความเห็นในเรื่องอศัตตาหรือตัวตนไว้มาก แนวความคิดเรื่องนี้ได้มีอิทธิพลต่อปรัชญาชีวิตของชาวไทยที่รับสืบเนื่อง มาจากชนชาติอินเดียนไม่น้อย จึงน่าจะมีการพิจารณาถึงทรรศนะต่าง ๆ เหล่านี้ว่า มีอย่างไร

สมมติฐาน

ปรัชญาอินเดียนแตกต่างจากปรัชญาตะวันตกในลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องความหลุดพ้น หรือการบรรลุโมกษะ แนวความคิดเรื่องอศัตตา หรือ ตัวตน เป็นมูลบทสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งในหลักการ และวิธีการ ที่เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นของปรัชญาอินเดียนระบบต่าง ๆ ปรัชญาอินเดียนแบ่งได้เป็น ๒ สายใหญ่ ๆ และปรัชญาอินเดียนทั้งสองสายอธิบายเรื่องอศัตตา หรือตัวตน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ตามแนวความเชื่อของแต่ละระบบ แนวความคิดเรื่องอศัตตาจึงน่าจะเป็นจุดศูนย์กลางแห่งแนวความคิดเรื่องอื่น ๆ ของปรัชญาอินเดียน ที่สมควรจะนำมาศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ เป็นอย่างยิ่ง

วิธีใช้ในการวิจัย

รวบรวมข้อมูล หลักฐานเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องอศัตตาหรือตัวตน จาก

ตำราปรัชญาอินเดียต่าง ๆ ทั้งที่เรียบเรียงไว้เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดคั่งกล่าวของแต่ละระบบ เท่าที่จะกระทำ ได้ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทั้งในแง่ของความคล้ายคลึงและความแตกต่างของ แนวความคิดคั่งกล่าว ในปรัชญาแต่ละระบบ และแต่ละสาย พร้อมทั้งได้สรุปให้เห็นว่า ปรัชญาอินเดียมีทรรศนะในเรื่องอิตตาหรือตัวตน ในลักษณะที่สำคัญอย่างไร และปัญหา คั่งกล่าวนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงแนวความคิดเรื่องอื่น ๆ ด้วยหรือไม่ เพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้รู้เรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับอิตตาหรือตัวตน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ หรือปัญหาหลักของปรัชญาอินเดีย ว่ามีอย่างไร
๒. จากการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบในเรื่องคั่งกล่าวที่ไม่เคยมีใคร ทำมาก่อน จะทำให้ทราบเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและหรือความแตกต่าง ในแนวความคิด เรื่องอิตตาหรือตัวตน ของระบบต่าง ๆ ใน ปรัชญาอินเดีย ว่าเป็นอย่างใด แยกกันไปคนละสายอย่างไร
๓. ผลการวิจัยเรื่องนี้ อาจใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัย ในเรื่องอื่น ๆ ของปรัชญาอินเดีย ในโอกาสต่อไป

ปัญหาเรื่องอิตตาหรือตัวตนเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของปรัชญาอินเดีย และเป็นพื้นฐานของทรรศนะหรือความเชื่อในค่านอื่น ๆ ของปรัชญาาระบบนั้น ๆ ด้วย การ ศึกษาวิเคราะห์เรื่องอิตตาหรือตัวตนในปรัชญาอินเดีย นอกจากจะทำให้ทราบถึงแนว ความคิด เรื่องอิตตาหรือตัวตน ในปรัชญาอินเดียแต่ละระบบแล้ว ยังทำให้เข้าใจถึง ความเห็นในเรื่องอื่น ๆ ของปรัชญาอินเดียระบบนั้น ๆ ด้วย แม้จะไม่ได้ในรายละเอียดทั้งหมด แต่ก็พอจะทราบถึงเค้าโครงหรือแนวทางของปรัชญาาระบบนั้น ๆ ได้ เป็นอย่างดี